

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Michala Mazance a soudců Mgr. Davida Hipšra a JUDr. Jana Passera v právní věci žalobců: **a) A. H., b) Ing. J. H., c) J. H.**, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 31, Brno, proti rozhodnutím Finančního ředitelství v Ústí nad Labem ze dne 6. 12. 2012, čj. 13166/12-1400-505350, čj. 13167/12-1400-505350 a čj. 13168/12-1400-505350, v řízení o kasační stížnosti žalobců proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 10. 12. 2014, čj. 31 Af 30/2013 – 132,

t a k t o :

- I. Žádost žalobkyně a), žalobce b) a žalobce c) o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti **se z a m í t á .**
- II. Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- III. Žalobkyně a), žalobce b) ani žalobce c) **n e m a j í** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV. Žalovanému **se n e p ř i z n á v á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I.

1) Platebními výměry ze dne 4. 5. 2012, čj. 43791/12/259960603261, čj. 43736/12/259960603261 a čj. 43803/12/259960603261 (dále jen „platební výměry“), Finanční úřad v Jilemnici (dále jen „správce daně“) vyměřil žalobcům daň z nemovitostí na zdaňovací období roku 2012.

2) Rozhodnutími ze dne 6. 12. 2012, čj. 13166/12-1400-505350, čj. 13167/12-1400-505350 a čj. 13168/12-1400-505350 (dále též „napadená rozhodnutí“) Finanční ředitelství v Ústí nad Labem zamítlo odvolání žalobců proti shora uvedeným platebním výměrům a tyto platební výměry potvrdilo.

3) Ve věci původně rozhodovalo Finanční ředitelství v Ústí nad Labem, které však bylo ke dni 31. 12. 2012 zrušeno zákonem č. 456/2011 Sb., o Finanční správě České republiky. Jeho působnost přešla na Odvolací finanční ředitelství, přičemž dle § 20 odst. 2 zákona č. 456/2011 Sb. platí, že jsou-li v rozhodnutích vydaných při správě daní uvedeny územní finanční orgány, zde Finanční ředitelství v Ústí nad Labem, rozumí se jimi orgány finanční správy příslušné dle zákona č. 456/2011 Sb., v tomto případě tedy Odvolací finanční ředitelství (dále jen „žalovaný“).

II.

4) Žalobci podali proti rozhodnutím Finančního ředitelství v Ústí nad Labem žalobu ke Krajskému soudu v Hradci Králové. Usnesením ze dne 10. 12. 2014, čj. 31 Af 30/2013 – 132, krajský soud nepřiznal žalobcům osvobození od soudního poplatku, zamítl jejich návrh na ustanovení advokáta a na přiznání odkladného účinku žaloby. Zároveň vyzval každého z žalobců k zaplacení soudního poplatku za žalobu a za podání návrhu na přiznání odkladného účinku.

5) Žalobkyně A. H. nedoložila, že nemá dostatek finančních prostředků k uhrazení soudních poplatků. Její čistý měsíční příjem v roce 2012 činil 13 806 Kč, a výrazně tak převyšoval její životní minimum, které činilo 3410 Kč (srov. § 2 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu ve znění pozdějších předpisů, dále jen „zákon o životním a existenčním minimu“). Žalobkyně byla zároveň vlastnící či spoluvlastnicí řady nemovitostí. Z hlediska posouzení jejích majetkových poměrů nebylo rozhodné, že na tyto nemovitosti jsou vedeny exekuce. Žalobkyně nespécifikovala tvrzené zdravotní potíže. Její výdaje související s jinými soudními řízeními jsou pro posouzení věci irelevantní. Krajský soud proto uzavřel, že jí nelze přiznat osvobození od soudního poplatku.

6) Žalobce Ing. J. H. neposkytl soudu takové podklady, z nichž by bylo možné učinit závěr o tom, zda jeho majetkové poměry odůvodňují osvobození od soudního poplatku. Z jím poskytnutých informací lze dovodit pouze tolik, že nepracuje a nepobírá dávky nemocenského pojištění. Tvrdil, že se jeho zdravotní stav zhoršuje po úrazu, který utrpěl v roce 2011, a že jeho žádosti o prodloužení podpůrčí doby bylo vyhověno jen do 18. 10. 2012. Neuvedl, co mu brání ve výkonu práce, ani zda požádal o přiznání invalidního důchodu z důvodu svého zdravotního stavu. Krajský soud proto dospěl k závěru, že ani tomuto žalobci nelze přiznat osvobození od soudního poplatku.

7) Žalobce J. H. uvedl, že jeho majetek je obstaven nezákonnými exekucemi, které blíže nespécifikoval. Z jím sdělených informací lze zjistit jen to, že pobírá minimální mzdu, neuvedl ale, jaké překážky mu brání v získání lépe placené práce. Uvedl, že má vyživovací povinnost k dceři, soud však nezjistil, zda a v jaké výši na nezletilou přispívá její matka. Náklady na rehabilitaci a pořízení chodítka pocházely z roku 2011; *pro forma* faktura není dokladem o zaplacení. Z úřední činnosti je soudu známo, že žalobce J. H.

vlastní rozsáhlý nemovitý majetek. Krajský soud uzavřel, že ani tento žalobce nesplňuje podmínky pro přiznání osvobození od soudního poplatku.

8) Tím, že žádný z žalobců nesplňoval podmínky pro osvobození od soudního poplatku podle § 36 odst. 3 s. ř. s., nesplnili ani základní podmínku pro ustanovení advokáta podle § 35 odst. 8 s. ř. s. Nebylo proto třeba zabývat se tím, zda by ustanovení advokáta bylo nezbytné k ochraně jejich práv.

9) Krajský soud zamítl návrh na přiznání odkladného účinku žaloby, neboť jej žalobci nijak neodůvodnili.

III.

10) Všichni žalobci (dále jen „stěžovatelé“) podali proti usnesení krajského soudu kasační stížnost s návrhem na přiznání odkladného účinku podle § 107 s. ř. s., a požádali o ustanovení zástupce z řad advokátů a osvobození od soudních poplatků. Namítli, že krajský soud vydal napadené usnesení bez jednání na základě domněnek a uměle vykonstruovaného skutkového a právního stavu, ke kterému se nemohli vyjádřit. Krajský soud jim tak upřel základní práva garantovaná Ústavou. Žalobu podali řádně, důvodně a včas. Stěžovatelé prokázali krajskému soudu, že jejich žádosti o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení advokáta byly objektivně důvodné.

IV.

11) Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

V.

12) Vzhledem ke specifické povaze napadeného usnesení Nejvyšší správní soud netrval na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost ani na povinném zastoupení stěžovatelů advokátem v řízení o předmětné kasační stížnosti. Neshledal důvod odchýlit se od konstantní judikatury zdejšího soudu, podle níž „*osvobození od soudních poplatků i právo na bezplatné zastoupení se váže k posouzení poměrů konkrétního žadatele. Nesplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků přitom vylučuje i právo na bezplatné zastoupení (§ 35 odst. 8 s. ř. s.). Za situace, kdy předmětem kasačního přezkumu je rozhodnutí, jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků, by trvání jak na podmínce uhrazení soudního poplatku za kasační stížnost, tak i na podmínce povinného zastoupení, znamenalo jen další řetězení téhož problému, a vedlo by k popření cíle, jenž účastník podáním žádosti sledoval a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán závěr o tom, zda účastník měl být od soudních poplatků osvobozen či nikoliv*“ (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, čj. 1 Afs 65/2007 – 37, a ze dne 13. 9. 2007, čj. 9 As 43/2007 – 77). Nejvyšší správní soud proto posuzoval kasační stížnost, aniž by stěžovatelé zaplatili soudní poplatek za řízení o kasační stížnosti a aniž by byli v tomto řízení zastoupeni advokátem. Jakýkoliv jiný postup by byl v posuzované věci bezúčelný, formalistický, v rozporu se zásadou procesní ekonomie a nemohl by vést k ochraně práv stěžovatelů.

13) Přestože zastoupení advokátem není v tomto případě podmínkou řízení, Nejvyšší správní soud byl povinen zabývat se žádostí stěžovatelů o ustanovení zástupce a hodnotit potřebu jejich zastoupení v řízení o kasační stížnosti. Podle § 35 odst. 8 s. ř. s. je třeba pro

ustanovení zástupce: splnit dvě podmínky: (1) navrhovatel naplňuje předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, a (2) ustanovení zástupce je nezbytné k ochraně jeho práv. Z výše uvedených důvodů se soud nezabýval splněním první podmínky, hodnotil však, zda je ustanovení zástupce nezbytné k ochraně práv stěžovatelů. Dospěl k závěru, že tato podmínka nebyla v řešené věci naplněna. Kasační stížnost má v rámci daných možností předepsané náležitosti a lze z ní seznat, z jakého důvodu stěžovatelé považují napadené usnesení za nezákonné a čeho se domáhají. Předmětem posouzení je nadto otázka, zda stěžovatelé v řízení před krajským soudem prokázali naplnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků. Nejvyšší správní soud tedy dovodil, že v daném řízení není třeba stěžovatelům nezbytně ustanovit zástupce k ochraně jejich práv, proto zamítl jejich žádost o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2014, čj. 8 As 141/2014 – 23).

14) Nejvyšší správní soud posoudil důvodnost kasační stížnosti v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

15) Kasační stížnost není důvodná.

16) Kasační stížnost směřovala proti zákonnosti usnesení, kterým krajský soud nepřiznal stěžovatelům osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 s. ř. s., zamítl jejich žádost o ustanovení zástupce podle § 35 odst. 8 s. ř. s., nepřiznal žalobě odkladný účinek podle § 73 odst. 1 s. ř. s. a vyzval každého ze stěžovatelů k úhradě soudního poplatku za žalobu a návrh na přiznání odkladného účinku. Podle stěžovatelů krajský soud vydal napadené usnesení na základě domněnek a uměle vykonstruovaného skutkového a právního stavu.

17) Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly.

18) Podle § 35 odst. 8 věty první s. ř. s. může předseda senátu navrhovatel, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát.

19) Smyslem osvobození od soudních poplatků, jakož i oprávnění žádat o ustanovení zástupce na náklady státu, je ochrana účastníka proti negativním dopadům do jeho ústavně zaručených práv, v tomto případě do práva na soudní ochranu a na přístup k soudu zakotveným v čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 8. 2009, čj. 8 As 20/2009 – 50, je soud povinen v každém jednotlivém případě vážít konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele. Účastníka lze osvobodit od soudních poplatků pouze tehdy, bude-li řádně osvědčeno, že pro jeho celkové poměry nelze setrvávat na povinnosti soudní poplatek uhradit.

20) Bylo tedy na stěžovatelích, aby soudu konkrétně popsali své majetkové poměry a doložili doklady dosvědčující jejich nemajetnost, resp. nízké příjmy. Pokud tak neučinili, nebylo povinností soudu zjišťovat jejich výdělkové a majetkové možnosti z úřední povinnosti (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, čj. 7 Azs 343/2004 – 50, č. 537/2005 Sb. NSS).

21) Nejvyšší správní soud zjistil ze spisu krajského soudu, že pouze stěžovatelka A. H. zaslala soudu vyplněný formulář „*Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků*“ (dále jen „prohlášení“), který byl soudu doručen dne 4. 11. 2013. Zbývající stěžovatelé odkázali krajský soud přípisem ze dne 26. 6. 2014 na prohlášení, která vyplnili v jiných soudních řízeních. Krajský soud si tato prohlášení opatřil. Ani jeden ze stěžovatelů však nevyplnil prohlášení řádně a úplně. Všichni uvedli, že vlastní majetek větší hodnoty, který je zatížen „*nezákonnými*“ exekucemi. Nespecifikovali, o jaký majetek se jedná, ani jaká exekuční řízení jsou ohledně něj vedena. Své dluhy uvedli velmi obecně, neprokázali jejich konkrétní důvody ani výši. Částečně tak učinila pouze A. H., která uvedla, že si půjčila na úhradu daně z nemovitostí, soudních poplatků a nákladů na pohřeb své sestry částku převyšující 300 000 Kč, kterou dosud nesplatila. K tvrzeným půjčkám však nepředložila žádné doklady ani potvrzení, s výjimkou potvrzení od pohřebního ústavu na dlužnou částku 14 699 Kč. Čistý měsíční příjem A. H. několikanásobně převyšoval zákonné životní minimum. Ing. J. H. nevysvětlil, z jakého důvodu mu nebyla prodloužena výplata dávek nemocenského pojištění, a ničím nedoložil své tvrzení o „*závažně se zhoršujícím a komplikujícím dlouhodobě nepříznivém zdravotním stavu*.“ Nezmínil, zda a s jakým výsledkem požádal o invalidní důchod, a proč tak případně neučinil. J. H. neuvedl, z čeho financoval rehabilitační pobyty své zdravotně postižené dcery, k níž má vyživovací povinnost, ani to, zda a v jaké míře na její výživu a výchovu přispívá její matka.

22) Stěžovatelé tedy v řízení před krajským soudem věrohodně a úplně neprokázali svoji osobní, majetkovou a výdělkovou situaci a nedoložili, že nemají dostatečné prostředky k úhradě soudního poplatku. Krajský soud proto postupoval v souladu s § 36 odst. 3 s. ř. s., nepřiznal-li jim osvobození od soudních poplatků.

23) Vzhledem k tomu, že stěžovatelé nesplňovali předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, krajský soud správně zamítl i jejich návrhy na ustanovení zástupce (srov. § 35 odst. 8 s. ř. s. a rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, čj. 9 As 43/2007 – 77).

24) Pro úplnost lze dodat, že Nejvyšší správní soud rozhodl obdobně jako v posuzované věci na základě obdobného skutkového stavu i v jiných věcech stěžovatelů týkajících se naplnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce (srov. např. rozsudky ve věci Ing. J. H. ze dne 17. 7. 2014, čj. 10 As 133/2014 – 25 a čj. 10 As 134/2014 – 23, rozsudek ve věci J. H. ze dne 9. 10. 2014, čj. 7 As 197/2014 – 19, či rozsudek ve věci A. H. ze dne 26. 11. 2014, čj. 6 As 183/2014 – 14).

25) Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud rozhodl ve věci samé bez zbytečného odkladu, nerozhodoval již samostatně o návrhu stěžovatelů na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

26) Vzhledem ke shora uvedenému Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

27) O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatelé nebyli v řízení o kasační stížnosti úspěšní, proto nemají právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože mu v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti nevznikly.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 29. dubna 2015

JUDr. Michal Mazanec
předseda senátu